

บทที่ 4

ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่หนึ่ง คือ การสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งการดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่หนึ่งนี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย (ข้อ 1 : เพื่อศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา, ข้อ 2 : เพื่อศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน, และข้อ 3 : เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้และการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อสรุปจากแนวคิดต่างๆที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษา เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่หนึ่งของการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ ต่อไปนี้

- 1) การสำรวจและศึกษาข้อมูลและรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดมหาสารคาม
- 2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษาภาครัฐ
- 3) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดมหาสารคาม
- 4) การศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษารายละเอียดตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดมหาสารคาม

ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

4.1.1 หลักการแนวคิดโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

โครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นโครงการที่รัฐบาลต้องการประกาศสงครามกับความยากจน โดยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าจะจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยรัฐพร้อมช่วยเหลือในด้านความรู้ทันสมัย และการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและนอกประเทศ รัฐบาลจึงกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกาศ ณ วันที่ 7 กันยายน 2544 ขึ้น โดยมีรองนายกรัฐมนตรี(นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธานกรรมการ และให้คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การคัดเลือกและขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบล

โครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่จะสร้างรายได้ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจระดับฐานราก ก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการสรรค์สร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างแพร่หลาย ด้วยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนา เพิ่มมูลค่า โดยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น แนวคิดเรื่อง “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” จึงเป็นแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพชุมชน ในการสร้างเอกลักษณ์สินค้าชุมชนของแต่ละพื้นที่ที่มีตลาดรองรับ และทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้จึงมุ่งเน้นสนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการผลิต การตลาด การบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางด้านการผลิตให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับ และตรงตามความต้องการของตลาดสากล โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการกินดี อยู่ดี การมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติที่ยั่งยืน อีกทั้งเป็นการสืบสานประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงาม และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป นอกจากนี้ แนวคิดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ยังเป็นแนวคิดที่ต้องการลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐาน และถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามแนวคิดปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลักการพื้นฐาน ในแนวคิดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล มีแนวคิดพื้นฐาน 3 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล คือ การผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยมีเป้าหมายคือ ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน

ระดับโลก มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรม มีจุดเด่นเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับใน ตลาดภายในประเทศและตลาดโลก หลักการพื้นฐานในข้อนี้มีกิจกรรมหลักที่สำคัญคือ การขยาย สินค้าท้องถิ่นไปยังตลาดระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก

ข้อ 2 พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ การทำความเข้าใจให้เป็นความจริง ด้วยกระบวนการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายคือ ผลิตภัณฑ์ต้องมีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อเพียงหนึ่งเดียว ต้องมีการระดมความคิด ในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะช่วยกันทำได้ คำนึงถึงการการนำ วัฒนธรรมประเพณีมาผสมผสานอย่างสอดคล้องเหมาะสมไม่ซ้ำแบบกัน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ หมู่บ้านหรือตำบลและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป หลักการพื้นฐานในข้อนี้มีกิจกรรมหลักที่สำคัญคือ การผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่น โดยอาศัยความรู้ความสามารถของคนในชุมชน ที่ให้ความ ร่วมมือและรับผิดชอบ มีหน่วยงานของจังหวัด กระทรวง กรม กอง เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และ คอยให้การสนับสนุนในด้านเทคโนโลยี การคิดค้นอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ และการวิจัยอย่าง ครบวงจร

ข้อ 3 การสร้างทรัพยากรมนุษย์ คือ การฟูมฟักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความ ทำทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ โดยมีเป้าหมายคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการปรับปรุงเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการสร้างบุคคลให้มีความคิดกว้างไกล และมีความรู้ ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคม มีการวางแผนการตลาด การผลิตและบริการโดยคำนึงถึงผู้บริโภค เป็นหลัก หลักการพื้นฐานในข้อนี้ มีกิจกรรมหลักที่สำคัญคือ ชุมชนต้องมีการเลือกเฟ้นบุคคลที่มี ความรู้ความสามารถ มองการณ์ไกล สามารถวางแผนในระยะยาว เป็นบุคคลเป็นที่ยอมรับใน ท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเพื่อช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้น

พลังขับเคลื่อนที่สำคัญ พลังขับเคลื่อนที่สำคัญในกระบวนการนี้คือ **ประชาชน** ที่อยู่ในท้องถิ่นที่จะเป็นผู้นำปัจจัยต่างๆ มาสร้างเป็นพลังร่วมในการขับเคลื่อนให้ กระบวนการนี้ดำเนินไปข้างหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจัยร่วมในที่นี้ได้แก่ **ภาครัฐ** ที่จะทำหน้าที่ ผลักดัน ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้การพัฒนาได้ผ่านขั้นตอนต่างๆ โดยมีได้มีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ แต่มีบทบาทเป็นผู้คอยติดตามการขับเคลื่อนของกระบวนการนี้ **ภาคเอกชนในท้องถิ่น**ที่จะมี หน้าที่ร่วมรับผิดชอบและแก้ปัญหาหากภาคเอกชนเหล่านั้นมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมกับ ชุมชน **ผู้นำชุมชน**ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจะมีบทบาทในการเป็นตัวแทนของ ประชาชนในการนำเสนอความต้องการ ปัญหา และเป็นผู้ประสานเชื่อมโยงไปยังปัจจัยต่างๆใน

กระบวนการที่สนี้ และปัจจัยสุดท้ายได้แก่องค์กรประชาชน เช่น กลุ่มสหกรณ์ของเกษตรกร ผู้บริโภค ที่จะมึบทบาทในการวางรูปแบบและบรรทัดฐานในการผลิต การบริการ และการตลาด

4.1.2 การคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ผลของการศึกษาการคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า การคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดที่ต้องการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับฐานราก ได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานเพื่อส่งออกได้ โดยจะมีการคัดสรรผลิตภัณฑ์ในระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ กลุ่มจังหวัด กรุงเทพมหานคร จนถึงระดับประเทศ

การคัดสรร สุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีการดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดกรอบการคัดสรร 2) การกำหนดคุณสมบัติของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ 3) การกำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) การกำหนดหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) การกำหนดระดับสินค้า โดยมีรายละเอียด คือ

1) การกำหนดกรอบการคัดสรร

- (1) เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถส่งออกได้ โดยมีความแกร่งของตราสินค้า (brand equity)
- (2) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตอย่างต่อเนื่องและคุณภาพคงเดิม
- (3) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพและสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า
- (4) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

2) คุณสมบัติของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ

- (1) เป็นผู้ผลิตชุมชนและผู้ประกอบการ SMEs ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ผลิต / ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ของอำเภอ/กิ่งอำเภอ หรือของสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร
- (2) กรณีผู้ผลิตชุมชนต้องได้รับการอบรม/อยู่ระหว่างการอบรมในโครงการ SMART OTOP การประกาศผลการคัดสรร จะประกาศเฉพาะผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตชุมชนที่เข้ารับการอบรมตามโครงการเท่านั้น
- (3) กรณีผู้ผลิตที่ไม่สามารถเข้าร่วมการอบรมในโครงการ SMART OTOP ด้วยสาเหตุที่จำเป็น เช่น ประสบอุบัติเหตุ หรือเกิดภัยธรรมชาติ ให้ยื่นคำขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด/ ปลัดกรุงเทพมหานครเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการคัดสรรฯ พิจารณา

ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ สามารถส่งผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์หลักที่ดีที่สุด เข้าคัดสรรฯ จำนวนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ ละ 1 ผลิตภัณฑ์ (1 ชิ้นหรือ 1ชุด) ตามประเภทที่ ลงทะเบียนหรือกรณีต่างประเทศต้องใช้วัตถุดิบหลักชนิดเดียวกัน

3) การกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์คัดสรร ประเภทผลิตภัณฑ์คัดสรร มี 6 กลุ่ม ดังนี้

(1) ประเภทอาหาร หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่บริโภคสด เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ทั้งอาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภค หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงอาหารแปรรูปที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำพริก เป็นต้น

(2) ประเภทเครื่องดื่มน้ำ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น สุราแช่ สุรากลั่น เป็นต้น และผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่พร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์ประเภทขงละลาย ขิงผงสำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์ประเภทขง เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร ชาใบหม่อน ชาจีน เป็นต้น

(3) ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย หมายถึง ผ้าทอและผ้าถักจากเส้นใยธรรมชาติหรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าแพรวา ผ้าถักโครเชต์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับตกแต่งร่างกายจากวัสดุทุกประเภท เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า เข็มขัด สร้อยคอ ต่างหู รองเท้า เป็นต้น

(4) ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สอยต่างๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักสาน ถักสาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

(5) ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น

(6) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภค เช่น เครื่องสำอางสมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น

4) การกำหนดหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆดังนี้

(1) ชื่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่ม ประเภทผลิตภัณฑ์ ชื่อหัวหน้ากลุ่ม สถานที่ตั้ง และการติดต่อกลุ่ม

(2) สถานะของกลุ่ม

(3) จำนวนแรงงาน

ส่วน ข หลักเกณฑ์ทั่วไป (general criteria) แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

(1) ด้านการผลิต ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. แหล่งที่มาของวัตถุดิบ หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้น ต่อปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต

ข. การขยายแรงงาน/กำลังการผลิต หมายถึง จำนวนแรงงานหรือเครื่องจักร อุปกรณ์ หรือผลผลิตที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

ค. ช่วงระยะเวลาในการผลิต หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่ผู้ผลิตทำการผลิตสินค้าในๆในแต่ละปี

ง. กำลังการผลิต หมายถึง เมื่อมีการสั่งซื้อสินค้าจากลูกค้า มีความสามารถในการผลิตได้ตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการหรือไม่ ระดับใด

จ. การรักษาสีสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพียงใด และมีระบบในการแก้ไขผลกระทบของสิ่งแวดล้อมหรือไม่

ฉ. ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อการจำหน่าย หมายถึง เมื่อลูกค้าสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากและหลายครั้ง สามารถผลิตสินค้าได้คุณภาพเหมือนเดิมหรือไม่เพียงใด

(2) ด้านการตลาด ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า หมายถึง แหล่งจำหน่ายที่นำสินค้าไปขาย

ข. จำนวนแหล่งจำหน่ายสินค้า หมายถึง จำนวนร้านค้าแหล่งจำหน่ายผู้รับซื้อสินค้าที่นำสินค้าไปจำหน่าย

ค. รายได้ในการจัดจำหน่ายเทียบกับปีที่ผ่านมา หมายถึง ปริมาณรายได้จากการจำหน่ายสินค้าในรอบ 12 เดือนเทียบกับปริมาณการจำหน่ายในรอบ 12 เดือนที่แล้ว

ง. ความต่อเนื่องของตลาด หมายถึง การมีลูกค้าเก่าหรือลูกค้าใหม่อย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างและการสั่งซื้อ เป็นอย่างไร

จ. รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะหรือรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุสินค้า เพื่อความสวยงามและมีให้สินค้าเสียหาย

ฉ. เครื่องหมายและฉลาก หมายถึง ข้อความและเครื่องหมายที่แจ้งรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ที่ผู้ผลิตใช้ติดกับสินค้านั้น เพื่อให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อทราบ

ช. ช่องทางการจำหน่าย หมายถึง วิธีการที่ผู้ผลิตจำหน่ายสินค้า เช่น จำหน่ายเอง ผ่านคนกลาง ผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ซ. การสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจของลูกค้า หมายถึง วิธีการใดๆ ที่ผู้ผลิตใช้เพื่อให้ลูกค้าสนใจและซื้อสินค้า

(3) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ที่มาของรูปแบบ สีสีนของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะและที่มาของรูปแบบ และสีสีนของผลิตภัณฑ์ ได้มาโดยวิธีการใด

ข. การพัฒนารูปแบบ สีสีน ของผลิตภัณฑ์ หมายถึง การปรับเปลี่ยนรูปแบบ สีสีน ของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ค. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี หมายถึง รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ได้มีการพัฒนามาอย่างไร จากใคร

ง. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบบรรจุภัณฑ์

จ. คุณภาพของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะด้าน วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิต และการรับรองมาตรฐาน ที่สนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคโดยแบ่งการพิจารณาเป็น 2 กรณี คือ กรณีผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร/เครื่องดื่ม และกรณีผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง ศิลปะประติมากรรมและของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา

(4) ด้านเรื่องราวหรือตำนานผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. เรื่องราวของตัวผลิตภัณฑ์ หมายถึง ประวัติความเป็นมาของตัวผลิตภัณฑ์ เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการผลิตหรือภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ข. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/เอกลักษณ์ของท้องถิ่น หมายถึง มีการนำความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตที่สืบสานมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้ในการผลิตมากน้อยเพียงใด

(5) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม หมายถึง จำนวนปี นับจากการที่กลุ่มเริ่มทำธุรกิจหรือเริ่มผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ไม่นับรวมการผลิตเพื่อใช้เองหรือเมื่อเริ่มรวมกลุ่มแต่ยังไม่มีการผลิต

ข. กองทุนของกลุ่ม หมายถึง เงินทุนของกลุ่มที่ได้มาจากการดำเนินงาน การปันผลจากการดำเนินงาน การถือหุ้นของสมาชิก หรือการสะสมเป็นกองทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ซึ่งไม่รวมถึงเงินกู้ยืมจากแหล่งต่างๆ

ค. การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การบริหารจัดการกลุ่มที่มีระเบียบ โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีกฎระเบียบปฏิบัติของกลุ่มที่ชัดเจน ทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร หรือข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งกลุ่มที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการและรวมตัวกันเองโดยธรรมชาติ

ส่วน ค หลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Special Criteria) ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ดังนี้

(1) ประเภทอาหาร ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไป หมายถึง ลักษณะของสี กลิ่น รส ซึ่งต้องเป็นไปตาม ธรรมชาติของส่วนประกอบที่ใช้ทำ และต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่มองเห็นหรือสัมผัสได้

ข. มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรอง มาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

(2) ประเภทเครื่องดื่ม ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ก) ลักษณะทั่วไป หมายถึง ลักษณะของความใส สี กลิ่น รสชาติ และ แอลกอฮอล์

ข) การได้รับอนุญาตตามกฎหมาย หมายถึง การได้รับ/อยู่ระหว่างการขอ/การไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย

ค) มีเครื่องหมายการรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวน เครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

ข. เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์

ก) ลักษณะทั่วไป หมายถึง ลักษณะของสี กลิ่น รส ซึ่งต้องเป็นไป ตามธรรมชาติของส่วนประกอบที่ใช้ทำ และต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่มองเห็นหรือสัมผัสได้

ข) มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

(3) ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไป หมายถึง การพัฒนารูปแบบ การออกแบบ สี การดูแลรักษา คุณภาพและการใช้งาน

ข. มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

(4) ประเภทเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไป หมายถึง การพัฒนารูปแบบ การออกแบบ ความแข็งแรง ความเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน การดูแลรักษา ความสวยงาม ทันสมัย

ข. มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

(5) ประเภทศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไป หมายถึง การพัฒนารูปแบบ การออกแบบ รูปร่าง รูปทรง ความสวยงาม ความทันสมัย ความประณีต การดูแลรักษา ความเป็นศิลปะไทย/วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทย เอกลักษณ์ของภูมิภาค/ท้องถิ่น

ข. มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

(6) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

ก. ลักษณะทั่วไป หมายถึง สี กลิ่นตามธรรมชาติของส่วนประกอบที่ใช้ทำและการใช้งาน

ข. มีเครื่องหมายรับรองมาตรฐาน หมายถึง จำนวนเครื่องหมายรับรองมาตรฐานที่ได้รับทั้งหมด

5) การกำหนดระดับสินค้า

การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ทั้งในด้านหลักเกณฑ์ทั่วไป(general criteria) ทั้ง 5 ด้าน และหลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์(Special Criteria) ซึ่งจะนำมากำหนดระดับสินค้า (Product Level) ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

(1) ระดับ 5 ดาว	ได้คะแนนตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป
(2) ระดับ 4 ดาว	ได้คะแนนตั้งแต่ 70-89 คะแนนขึ้นไป
(3) ระดับ 3 ดาว	ได้คะแนนตั้งแต่ 50-69 คะแนนขึ้นไป
(4) ระดับ 2 ดาว	ได้คะแนนตั้งแต่ 30-49 คะแนนขึ้นไป
(5) ระดับ 1 ดาว	ได้คะแนนตั้งแต่ 30 คะแนนขึ้นไป

ผลการคัดสรรในระดับจังหวัด/ภาค โดยคณะกรรมการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัด/อำเภอ (นตผ. จังหวัด/อำเภอ) ซึ่งใช้เกณฑ์การคัดสรรพิจารณาถึงความสามารถในการผลิต (Supply side) นี้ จะส่งต่อไปให้คณะกรรมการจัดประกวดและจัดงานระดับประเทศเพื่อ คัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลไทย โดยใช้เกณฑ์การคัดสรรพิจารณาถึงความต้องการของตลาด (Demand side) เป็นหลัก

การจัดระดับสินค้า (Product Level) มีการพิจารณาถึงความต้องการของตลาดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

- (1) ระดับ A เป็นสินค้าที่สามารถส่งออกได้ทันที
- (2) ระดับ B เป็นสินค้าที่มีศักยภาพสูง เป็นที่ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากลได้ โดยภาครัฐให้การสนับสนุน
- (3) ระดับ C เป็นสินค้าระดับกลาง ที่สามารถสู่ระดับ B ได้ โดยปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน/ข้อจำกัดต่างๆของสินค้า โดยภาครัฐให้การสนับสนุน
- (4) ระดับ D เป็นสินค้าที่มีศักยภาพต่ำ มีแนวทางการพัฒนา 2 ทาง คือ
 - ก. ระดับ D1 เป็นสินค้าที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ C โดยภาครัฐให้การสนับสนุนและมีการประเมินศักยภาพเป็นระยะ
 - ข. ระดับ D2 เป็นสินค้าที่ไม่สามารถพัฒนาสู่ระดับ C เนื่องจากมีจุดอ่อนมากและยากต่อการพัฒนา ภาครัฐอาจยกเลิกการส่งเสริมสินค้านั้น

4.1.3 ผลการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคามมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนจาก 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ที่เสนอเข้ารับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ประจำปี 2547 จำนวนทั้งสิ้น 316 ผลิตภัณฑ์ ดังตาราง 1 และตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ประเภทและจำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคามที่เข้ารับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ ชุมชน ปี 2547

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวนผลิตภัณฑ์ (ราย)	ร้อยละ
ประเภทอาหาร	65	20.56
ประเภทเครื่องคั้ม	16	5.06
ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	111	35.12
ประเภทเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง	76	24.05
ประเภทศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก	35	11.07
ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา	13	4.11
จำนวนรวม	316	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคามที่เข้ารับการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน ปี 2547 มีจำนวนทั้งสิ้น 316 ราย ผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เป็นผลิตภัณฑ์ที่เข้ารับการคัดสรรมากที่สุด จำนวน 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.12 รองลงมา เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง จำนวน 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.05 และเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทอาหาร จำนวน 65 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.56 และผลิตภัณฑ์ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา เป็นผลิตภัณฑ์ที่ขอรับการคัดสรรน้อยที่สุด จำนวน 13 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.11

ในการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนของจังหวัดมหาสารคาม ปี 2547 มีผลการคัดสรร ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนของจังหวัดมหาสารคามปี 2547 ใน 3 ระดับ

ประเภทผลิตภัณฑ์	ระดับศักยภาพ(ดาว) : จำนวนผลิตภัณฑ์ (214 ราย)		
	5 ดาว	4 ดาว	3 ดาว
ประเภทอาหาร	1	18	31
ประเภทเครื่องคั่ว	2	4	7
ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	-	36	41
ประเภทศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก	-	1	2
ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา	-	2	8

จากตาราง 2 พบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดสรรระดับจังหวัดในระดับ 3-5 ดาว รวมทั้งสิ้น 214 ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดสรรและมีศักยภาพระดับ 5 ดาว มากที่สุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องคั่ว รองลงมาได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดสรรและมีศักยภาพระดับ 4 ดาวจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย รองลงมาได้แก่ ประเภทเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง และประเภทอาหาร ตามลำดับ ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการคัดสรรและมีศักยภาพระดับ 3 ดาวจำนวนมากที่สุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย รองลงมาได้แก่ ประเภทอาหาร และประเภทเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง ตามลำดับ

4.2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) ศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา 3) ศึกษาคุณลักษณะขององค์ประกอบในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา

4.2.1 ผลการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา

การศึกษาหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้ 1) บทบาทหน้าที่หลักขององค์กร 2) บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งผลการศึกษาหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา มีดังนี้

1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม เป็นราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานที่มีวิสัยทัศน์คือ “เป็นองค์กรมืออาชีพในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้”

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคามมีบทบาทและหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบดังนี้

- (1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนและการพัฒนาฐานราก
- (3) ส่งเสริมและพัฒนาาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการชุมชน
- (4) ส่งเสริมและพัฒนาาระบบบริหารจัดการชุมชนในการแก้ไขปัญหาชุมชน
- (5) ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม ที่เกี่ยวข้องกับกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล ส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การหาช่องทางจำหน่ายให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การจัดฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้ให้แก่กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ชุมชน และทำหน้าที่ในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

2) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม เป็นราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมโรงงาน อุตสาหกรรมในครอบครัว และอุตสาหกรรมในชนบท ทั้งในด้านการจัดการ เทคโนโลยีการผลิต วัตถุดิบ การตลาด ข้อมูลอุตสาหกรรม แหล่งเงินทุนการฝึกอบรม สัมมนา การจัดนิทรรศการตลอดจนการส่งเสริม ให้มีการผลิตสินค้ามีคุณภาพและให้ได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ดังวิสัยทัศน์ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ว่า

“เป็นตัวแทนของกระทรวงอุตสาหกรรมและเป็นศูนย์กลางการพัฒนา อุตสาหกรรมในจังหวัดที่ประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการและผู้ประกอบการเพื่อให้เกิด การผลิตภาค อุตสาหกรรมมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากร ธรรมชาติและพลังงานอย่างประหยัด”

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล ส่งเสริมกลุ่มอาชีพของ ชุมชน ในด้านการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์

3) สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม เป็นราชการส่วนภูมิภาค สังกัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการส่งเสริมการเกษตรใน ส่วนภูมิภาค ภายใต้การบริหารงานของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

(1) ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชน
(2) ส่งเสริมและประสานถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตการจัดการผลผลิตพืช ประมง และปศุสัตว์

(3) กำกับ ดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือ สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคามที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ คือ เป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ดูแล ส่งเสริมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในโครงการ

หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลิตภัณฑ์ชุมชนทางด้านเกษตรในแต่ละชุมชน อาทิ ผลิตภัณฑ์ปุยชีวภาพ ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ

4) สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม เป็นราชการส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานกระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในประสานและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการพาณิชย์ในเขตพื้นที่จังหวัด รวมทั้งปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคามที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ ส่งเสริมให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติด้านพาณิชย์ อาทิ การจดทะเบียนการค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การหาช่องทางจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด

5) สถาบันวิจัยและบริการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถาบันวิจัยและบริการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลัก คือ การส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และวิชาการที่หลากหลายมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและท้องถิ่น โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและสากล สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ เอกชน และชุมชน ภารกิจรอง คือ การบริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น

บทบาทหน้าที่ของสถาบันวิจัยและบริการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ มีบทบาทในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในด้านต่างๆ ให้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การจัดทำบัญชี การเขียนแผนธุรกิจ

6) ศูนย์นวัตกรรมใหม่เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศูนย์นวัตกรรมใหม่เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นศูนย์นวัตกรรมด้านหมอนใหม่ที่มีบทบาทและภารกิจในการดำเนินกิจกรรมด้านการวิจัยและ

พัฒนาร่วมกับชุมชนเพื่อมูลค่าให้หม่อนไหม และเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ มี 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประการที่สอง เป็นศูนย์ต้นแบบการผลิตจากหม่อนและรังไหมที่มีคุณภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยสู่ชุมชน ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม ประการที่สาม เป็นหน่วยงานที่ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ระดับสูงด้านหม่อนไหม ประการที่สี่ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายด้านหม่อนไหมของประเทศเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็น ศูนย์นวัตกรรมไหมแห่งชาติ

บทบาทของศูนย์นวัตกรรมไหมเป็นศูนย์วิจัยและพัฒนาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ การฝึกอบรมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าให้หม่อนไหม การฝึกอบรมกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม

4.2.2 ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา (ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 1)

ในการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในภาคสนามที่หน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษาได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ในพื้นที่ต่างๆ ผลของการศึกษามีดังนี้

- 1) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดมหาสารคาม
สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในโครงการฝึกอบรมเยาวชนผู้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น(YOUNG OTOPI CAMP) เมื่อวันที่ 10-14 สิงหาคม 2549 ณ บ้านแพง หมู่ 1 ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ เยาวชนในชุมชนบ้านแพง จำนวน 35 คน แนวคิดในการจัดทำกิจกรรมคือ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนซึ่งเป็นทายาทผู้ผลิตสินค้าชุมชน ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดในรูปแบบการเข้าค่ายกิจกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนัก แสวงหาหนทางในการสืบทอด การสืบสานวิถีชีวิต และมีความเชื่อมโยงโดยการสร้างเครือข่ายเยาวชน OTOPI

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้สามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

(1) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การฝึกอบรม โดยใช้กิจกรรม การบรรยาย กระบวนการกลุ่ม การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการนำเสนอผลงาน

(2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรซึ่งเป็นทีมงานของสำนักงานพัฒนาชุมชน วิทยากรจากสถาบันการศึกษา และวิทยากรจากอุตสาหกรรมภาค 5 จังหวัดขอนแก่น

(3) ปัจจัยที่ใช้ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้บรรยากาศในการเรียน

2) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานอุตสาหกรรมมหาสารคามได้จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยจัดหลักสูตรการทอผ้าฝ้ายมัดหมี่ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน - 11 กรกฎาคม 2548 ในพื้นที่ดำเนินการคือ ชุมชนโคกสูง ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้คือ กลุ่มทอผ้าฝ้ายและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปบ้านโคกสูง จำนวน 67 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 7 กลุ่มๆละ 10-11 คน วัตถุประสงค์ในการดำเนินการคือ 1) เพื่อพัฒนาขบวนการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานยิ่งขึ้น 2) เพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานที่มีรูปแบบตามที่ตลาดต้องการ 3) เพื่อพัฒนาสถานที่ผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐาน อย. และ GMP ที่กำหนด

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้สามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

(1) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานได้ใช้ การสาธิต และให้ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริง

(2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรเครือข่าย

(3) ปัจจัยที่ใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ บรรยากาศในการเรียน ความรู้ความสามารถของวิทยากร

3) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของสำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม ได้จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ในโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ เมื่อวันที่ 22-23 สิงหาคม 2549 ณ โรงเรียนคู่สันตรัตน์ ตำบลคู่สันตรัตน์ อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้กลุ่มเกษตรกรเกิดความรู้อย่างเข้าใจ มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีปฏิบัติจากการเป็นผู้รับ (receiver) เป็นผู้ยอมรับ (perceiver) และเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ดี คู่แข่งกับการลงทุน ผู้สมัครลงทะเบียนเข้ารับบริการการเรียนรู้ในครั้งนี้ จำนวน 991 คน

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้ สามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

(1) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานใช้กิจกรรมการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรเป็นรายบุคคล โดยจัดทำเป็นคลินิกเกษตร เช่น คลินิกพืช ให้คำปรึกษาด้านพืชไร่และข้าว คลินิกดิน ให้คำปรึกษาปัญหาด้านดินและการปรับปรุงดิน คลินิกประมง ให้คำปรึกษาด้านประมง คลินิกปศุสัตว์ ให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีคลินิกเสริมความรู้ เช่น คลินิกสหกรณ์ ให้คำปรึกษาเรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ คลินิกบัญชี ให้คำปรึกษาเรื่องการจัดทำบัญชีเบื้องต้น คลินิกสปก. ให้คำปรึกษาเรื่องที่ดินทำกิน เป็นต้น และมีการจัดนิทรรศการเพื่อสาธิตความรู้ทางการเกษตร

(2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรซึ่งเป็นนักวิชาการเกษตรจากภาครัฐและจากสถาบันการศึกษา

(3) ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ บรรยากาศในการเรียน ความรู้ความสามารถของวิทยากร ความตั้งใจของผู้เรียน

4) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดมหาสารคาม

สำนักงานพาณิชย์มหาสารคามที่ได้จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ในโครงการส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2549 เมื่อวันที่ 16-19 มีนาคม 2549 ณ ห้องสันตรัตน์ โรงแรมตักสิลา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีเป้าหมายในการจัดการถ่ายทอดความรู้ในครั้งนี้ คือ เพื่อส่งเสริมพัฒนา สร้างโอกาส และช่วยเหลือชุมชนให้มีความรู้สมัยใหม่ และเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิต และผลผลิต ตลอดจนเพื่อให้มูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

เพิ่มขึ้น 25% จากมูลค่าการจำหน่ายในปี 2548 จำนวนผู้เรียนในครั้งนี้มีทั้งสิ้นจำนวน 124 คน โดยจัดแบ่งการเรียนเป็น 2 รุ่นๆละ 2 วัน

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้อย่างสามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

- (1) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การฝึกอบรมโดยใช้การบรรยาย
- (2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรจาก

สถาบันการศึกษา

- (3) ปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ บรรยากาศในการเรียน

5) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของสถาบันวิจัยและบริการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถาบันวิจัยและบริการชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ในโครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋นให้ได้มาตรฐานเมื่อ วันที่ 16-19 มีนาคม 2549 พื้นที่ในการถ่ายทอดความรู้ คือ ชุมชนบ้านตะคุ ตำบลวังแสง อำเภอ แกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีเป้าหมายของโครงการคือ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาข้าวแต๋นน้ำแดงโมของกลุ่มสตรีบ้านตะคุ หมู่ที่ 5 ตำบลวังแสง อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม ให้ได้มาตรฐานสู่สากล และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีแนวทางการผลิตที่สะอาดถูกหลักอนามัย และถูกต้องตามกรรมวิธี

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้อย่างสามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

- (1) ลักษณะการถ่ายทอดความรู้ คือ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ
- (2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากร ซึ่งเป็น

นักวิชาการด้านโภชนาการอาหาร จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

- (3) ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้แก่ บรรยากาศในการเรียน

ความรู้ความสามารถของวิทยากร การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

6) รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของศูนย์นวัตกรรมใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ศูนย์นวัตกรรมใหม่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดการถ่ายทอดความรู้ในโครงการฝึกอบรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการผลิตหม่อนไหม ในวันที่ 16-18 มิถุนายน 2549 ณ ห้อง EN 301 ตึกคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เรียนเป็นกลุ่มอาชีพจากชุมชน บ้านคันธารราษฎร์ ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน บ้านนาสีนวน ตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 12 คน บ้านหนองแวง ตำบลวังแสง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 11 คน บ้านวังแสง ตำบลวังแสง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 12 คน และบ้านเปลือยน้า ตำบลมะค่า อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 49 คน

ผลการศึกษารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่หน่วยงานได้ดำเนินการในครั้งนี้สามารถอธิบายโดยแยกองค์ประกอบและปัจจัยในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ได้ดังนี้

(1) ลักษณะการเรียนรู้ คือ การฝึกอบรม โดยใช้กิจกรรมการบรรยาย การศึกษาดูงาน และฝึกปฏิบัติ

(2) แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรซึ่งเป็นนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยากรจากโรงงานที่ซีลอร์ซิลค์โปรดักท์ และวิทยากรเครือข่ายจากบ้านอรุณญา ตำบลกกแดง อำเภอนิคมน้ำอ้อม จังหวัดมุกดาหาร

(3) ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศในการเรียน ความตั้งใจของผู้เรียน

4.23. ผลการศึกษาคูณลักษณะขององค์ประกอบในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา

ในการศึกษาคูณลักษณะขององค์ประกอบในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา ทั้ง 6 หน่วยงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบในด้านต่างๆ คือ 1) ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ 2) ด้านเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชน 3) ด้านลักษณะกระบวนการ 4) ด้านผู้เรียน 5) ด้านสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ 6) ด้านปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้ ผลของการศึกษา ดังภาพ 18 ต่อไปนี้

องค์ประกอบของกระบวนการ	ระดับของคุณลักษณะสำคัญ 3 ระดับ
1. ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้	1. เป็นนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา 2. เป็นกลุ่มเครือข่ายที่เป็นต้นแบบ 3. เป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐ
2. ด้านเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2. การผลิต 3. การตลาด
3. ด้านลักษณะกระบวนการ	1. การบรรยาย 2. การศึกษาดูงาน 3. การฝึกปฏิบัติ
4. ด้านผู้เรียน	1. ประธานกลุ่ม 2. คณะกรรมการกลุ่ม 3. สมาชิกกลุ่ม
5. ด้านสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้	1. เอกสารประกอบการบรรยาย 2. วัสดุเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ 3. ผลิตภัณฑ์จริง
6. ปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้	1. บรรยากาศในการเรียน 2. ความรู้ความสามารถของวิทยากร 3. ความตั้งใจของผู้เรียน

ภาพ 18 ระดับคุณลักษณะสำคัญ 3 ระดับขององค์ประกอบในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา

จากภาพ 18 พบว่า ระดับคุณลักษณะสำคัญ 3 ระดับขององค์ประกอบในด้านต่างๆ ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและสถาบันการศึกษา มีดังนี้ ระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านผู้ถ่ายทอดความรู้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ เป็นนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา เป็นกลุ่มเครือข่ายที่เป็นต้นแบบ และเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานพัฒนาภาครัฐ ตามลำดับ ระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ชุมชนในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การผลิต และการตลาด ตามลำดับ ระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านลักษณะ

กระบวนการ ของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ การบรรยาย การศึกษา และการฝึกปฏิบัติ ตามลำดับ ระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านผู้เรียนในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ เป็นประธานกลุ่ม เป็นคณะกรรมการกลุ่ม และเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลำดับระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ เอกสารประกอบการบรรยาย วัสดุเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ และผลิตภัณฑ์จริง ตามลำดับ ระดับคุณลักษณะสำคัญขององค์ประกอบในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ คือ บรรยากาศในการเรียน ความรู้ความสามารถของวิทยากร และความตั้งใจของผู้เรียน ตามลำดับ

4.3 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน การประเมินและจัดระดับศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2)

ในการวิจัยและพัฒนาแบบการถ่ายทอดความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มผ้าฝ้ายแปรรูปบ้านโนนเมือง ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย
- 2) กลุ่มทอเสื่ออกบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย
- 3) กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง
- 4) กลุ่มทอเสื่ออกบ้านคุดกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย
- 5) กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม
- 6) กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมอนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย ตำบลนาข่า

อำเภอวาปีปทุม

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน และการประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ย่อยของการวิจัย (ข้อ 2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้ 1) บริบทที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 3) ประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผลการศึกษา ตามลำดับขั้นตอนดังกล่าว มีดังนี้

4.3.1 ผลการศึกษาบริบทที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผู้วิจัยทำการศึกษบริบทที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาใน 2 ประการ คือ บริบทจังหวัดมหาสารคาม และบริบทชุมชนอันเป็นที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย ผลการศึกษามีดังนี้

(1) บริบทจังหวัดมหาสารคาม

เมืองมหาสารคามถือเป็นเมืองแห่งโบราณคดียาวนานมาหลายร้อยปี มีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญหลายแห่งตลอดจนพบพระบรมสารีริกธาตุ ที่มีอายุกว่า 1,500 ปี เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2408 เดือน 10 ขึ้น 1 ค่ำ ปี ฉลู สัปตศก จุลศักราช 1227 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านกุคบาดยางใหญ่ ขึ้นเป็นเมืองแยกจากร้อยเอ็ด ให้ท้าวมหาชัย (กวด ภาณุตานนท์) เป็นพระเจริญราชเดช และให้เป็นเจ้าเมืองคนแรก จากนั้นพระราชทานชื่อเมืองอันเป็นนามมงคลนามว่า “มหาสารคาม” หมายถึงถิ่นฐานที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยความดีงามทั้งปวง

จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือในกลุ่มที่ราบสูงโคราช มีพื้นที่ 5,225.29 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ 470 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลูกคลื่น มีแม่น้ำชีไหลผ่าน มีประชากรทั้งสิ้น 939,995 คน มีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 133 ตำบล 1,931 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม, 2546, หน้า 12)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดบุรีรัมย์

ระยะทางจากอำเภอเมืองมหาสารคามถึงอำเภอต่างๆ เป็นดังนี้

1. อำเภอโกสุมพิสัย	28 กิโลเมตร
2. อำเภอนาคู	40 กิโลเมตร
3. อำเภอวาปีปทุม	26 กิโลเมตร

4. อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	82 กิโลเมตร
5. อำเภอกันทรวิชัย	18 กิโลเมตร
6. อำเภอนาเชือก	58 กิโลเมตร
7. อำเภอเชียงยืน	55 กิโลเมตร
8. อำเภอนาคู	64 กิโลเมตร
9. อำเภอขามเฒ่า	76 กิโลเมตร
10. อำเภอแกลง	28 กิโลเมตร
11. กิ่งอำเภอกุฉินารายณ์	37 กิโลเมตร
12. กิ่งอำเภอชื่นชม	75 กิโลเมตร

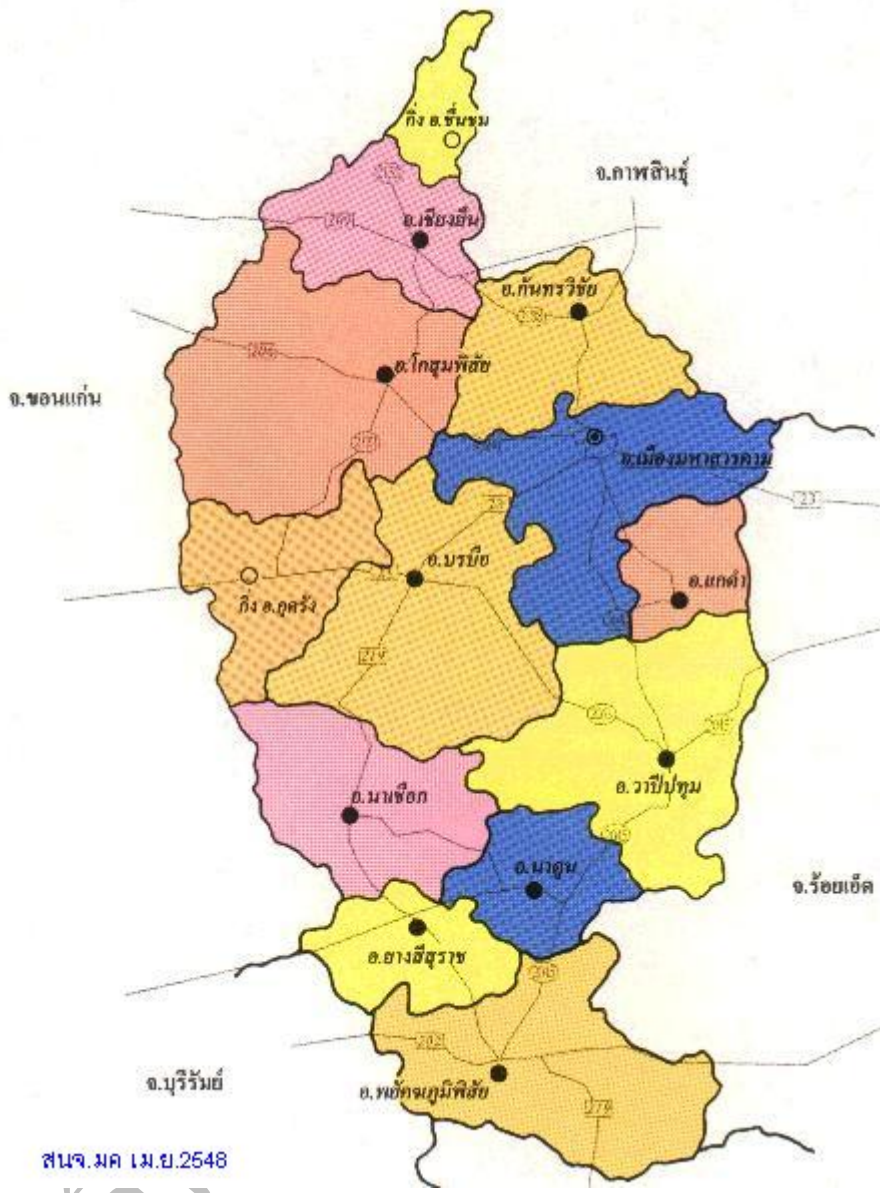
วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม

“เมืองการศึกษา พัฒนาศักยภาพบุคคล แหล่งผลิตผลเกษตรกรรมปลอดภัยจากสารพิษ และผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ชั้นนำ”

คำขวัญประจำจังหวัดมหาสารคาม

“พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร”

แผนที่จังหวัดมหาสารคาม

ภาพ 19 แผนที่จังหวัดมหาสารคาม
ที่มา : สำนักงานจังหวัดมหาสารคาม

2) บริบทชุมชนอันเป็นที่ตั้งของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลการศึกษามีดังนี้

(1) บริบทบ้านโนนเมือง ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บ้านโนนเมือง เป็นชุมชนขนาดกลาง มีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นแบบที่ราบสูงมีหนองน้ำรอบหมู่บ้าน คือ หนองเบญจเคลือ ซึ่งแต่เดิมใช้เป็นแหล่งทำมาหากินของประชาชนในหมู่บ้าน ในปัจจุบันหนองเบญจเคลือไม่ได้รับการพัฒนาใดๆ จึงเต็มไปด้วยต้นรูปและหญ้าต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมาย ชาวบ้านจึงไม่ได้ใช้ประโยชน์จากหนองน้ำนี้อีกต่อไป

สภาพทั่วไป บริเวณที่ตั้งของบ้านโนนเมือง เป็นพื้นที่ราบลุ่มลาดเอียงลงไปทิศใต้ติดแม่น้ำชี จึงมีความอุดมสมบูรณ์ ในปัจจุบันชาวบ้านมีความทันสมัย เช่น รู้จักการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเกษตร และมีร้านค้าชุมชนที่ทันสมัย

สภาพทางสังคม บ้านโนนเมืองเป็นชุมชนที่มีการพัฒนา ชาวบ้านยังมีความศรัทธาในวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบในชุมชนบ้านโนนเมืองคือการขาดความสามัคคี และการสนับสนุนร่วมมือจากชาวบ้านบางกลุ่ม มีความขัดแย้ง และมีการละทิ้งถิ่นเพื่อไปขายแรงงานต่างประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะในประเทศไต้หวันและอิสราเอล จึงละทิ้งบุตรหลานอยู่กับปู่ย่าตายายและญาติ

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน อาชีพเสริมคือ เลี้ยงโค และสุกร รายได้ที่เข้ามาสู่ชุมชนอีกทางหนึ่งคือ รายได้จากการขายแรงงานต่างประเทศของสมาชิกในชุมชน และในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มผลิตสินค้าโดยใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมเป็นฐาน เช่น กลุ่มทอผ้าฝ้ายและแปรรูป เป็นต้น

(2) บริบทบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บ้านแพง เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นเมื่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2369 ในสมัยรัชกาลที่ 4 หรือประมาณ 183 ปี โดยประชาชนกลุ่มแรกที่มาอาศัยอยู่นั้นเป็นประชาชนที่อพยพโยกย้ายมาจากบ้านจิว บ้านโนน อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม โดยมีพ่อเฒ่าสุริโยเป็นผู้นำฝ่ายชาย และแม่เฒ่าใหญ่พันกับแม่เฒ่าบัวสาย เป็นผู้นำฝ่ายหญิง ที่มาของชื่อหมู่บ้านนั้น เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นแพงขึ้นหนาแน่นจนเป็นป่า จึงเรียกชื่อกันว่า “บ้านแพง” ปัจจุบันบ้านแพงเป็นหมู่บ้านประจำตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บ้านแพง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลแพง อยู่ห่างจากอำเภอโกสุมพิสัยไปทางทิศตะวันตกระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่นในตำบลเดียวกันและตำบลอื่นสภาพทั่วไป บ้านแพงมีลักษณะพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสลับกับที่ดอน โดยที่ตั้งหมู่บ้านจะเป็นที่ดอน กับพื้นที่ทำไร่ ส่วนบริเวณที่ราบจะเป็นพื้นที่ในการทำนา ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกของหมู่บ้านมีแหล่งน้ำสาธารณะที่สำคัญ คือ “บึงบ้านแพง” ซึ่งแต่เดิมนั้นมีลักษณะเป็นอ่างกระทะ เป็นแหล่งน้ำที่สามารถเก็บไว้ใช้ได้ทั้งปี ในฤดูร้อนปริมาณน้ำลดลงชาวบ้านจะใช้พื้นที่ของแหล่งน้ำนี้เป็นที่ปลูกต้นกก และในปัจจุบันได้ทำการขุดลอกบึงบ้านแพงให้มีความลึกและกว้างในพื้นที่ 998 ไร่ทำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จะเป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ประมง และการประปาแล้ว บึงบ้านแพง ยังเป็นแหล่งน้ำที่ถูกพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำหมู่บ้านและตำบล

แหล่งน้ำอีกแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกของหมู่บ้าน คือ ลำห้วยแพง ที่ไหลผ่านมาจากบ้านหนองกง บ้านน้ำเที่ยง บ้านศาลา บ้านหัวนาคำ บ้านหนองโก บ้านหนองแสง และสิ้นสุดที่บ้านแพง ลำห้วยแพงแต่เดิมมีลักษณะต้นเงินไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี ปัจจุบันได้มีการขุดลอกอยู่เป็นประจำ ชาวบ้านจะใช้ประโยชน์จากลำห้วยนี้ในการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์

สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านแพง แต่เดิมนั้นเป็นครอบครัวขยาย มีความพร้อมหน้าพร้อมตากัน พ่อแม่ผู้ปกครองใกล้ชิดบุตรหลาน มีโอกาสอบรมสั่งสอน ในปัจจุบันลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวโดยส่วนมาก หากเป็นครอบครัวขยายสมาชิกที่เป็นวัยแรงงานจะไปทำงานต่างถิ่นปล่อยให้ลูกหลานอยู่กับเครือญาติหรือผู้เฒ่าผู้แก่ และจะกลับบ้านเมื่อถึงฤดูทำนาหรือเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์เท่านั้น

สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนแพง ในอดีตชาวบ้านประกอบอาชีพด้านการเกษตรคือ การทำนา ทำไร่ เช่น ไร่ปอ ไร่ฝ้าย ไร่มันสำปะหลัง ต่อมาราคาพืชผลเหล่านี้มีราคาตกต่ำมากจึงได้เลิกทำ ปัจจุบันชาวบ้านส่วนมากจะประกอบอาชีพหลักคือ ทำนาข้าว และเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ ส่วนอาชีพเสริมคือ การทอเสื่อกก

(3) บริบทบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

บ้านวังไผ่ ก่อตั้งมากกว่า 300 ปี แต่ไม่ปรากฏว่าตั้งขึ้นในปีใด เดิมนั้นบริเวณแห่งนี้เป็นป่าซึ่งมีพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดที่ขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำชี คนสมัยก่อนเรียกป่าเหล่านี้ว่า ป่าแขง ป่าแก ป่าหูลิง ป่าลมปมและป่าไผ่ ประชาชนกลุ่มแรกที่อาศัยอยู่นั้นเป็นกลุ่มคนที่อพยพมาจากบ้านแจ้งและบ้านเชียง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการนำของนายพระพิมล งามวงษา

นายหาญชนะ ไม่ทราบนามสกุล และนายเชียงเคียว ไม่ทราบนามสกุล สาเหตุในการอพยพ เนื่องจากบริเวณที่อยู่เดิมมีน้ำท่วมจึงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่น้ำท่วมไม่ถึง และได้พบว่าบริเวณนี้เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ และ จากลักษณะของชุมชนที่มีดินไผ่อยู่มากที่สุด ประกอบกับชาวบ้านมักจะเรียกสถานที่ที่อยู่ริมแม่น้ำว่า “วัง” โดยใช้คำว่า วัง นำหน้าสิ่งที่มีความโดดเด่นในสถานที่แห่งนั้น ดังนั้นจึงได้เรียกชื่อชุมชนนี้ว่า “บ้านวังไผ่”

สภาพทั่วไป บ้านวังไผ่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำชี จึงมีแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและการเกษตรทั้งปี อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้เมื่อถึงฤดูฝนหรือฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมริมฝั่งน้ำชีซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินบ้านเรือนที่อยู่ริมแม่น้ำเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนไม่สามารถไปเรียนได้ตามปกติเพราะโรงเรียนถูกน้ำท่วมเสียหายหนัก นอกจากแม่น้ำชีแล้วในบ้านวังไผ่ยังมีหนองน้ำขนาดใหญ่ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “กุดน้อย” เป็นหนองน้ำที่ชาวบ้านได้อาศัยจับสัตว์น้ำเพื่อนำมาประกอบอาหารและเพื่อการค้า

สภาพสังคม บ้านวังไผ่เป็นชุมชนขนาด 100 หลังคาเรือนที่มีความสามัคคี สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และยกย่องคนทำความดี อย่างไรก็ตาม บ้านวังไผ่ได้ประสบปัญหาประการหนึ่งเช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆทั่วไป คือ การละทิ้งถิ่นฐานของวัยแรงงานเพื่อไปทำงานต่างถิ่น และปัญหาความยากจน

สภาพเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ในบ้านวังไผ่มีอาชีพหลัก คือ การทำนาข้าวและเลี้ยงกุ้งก้ามกราม เป็นอาชีพเสริม

(4) บริบทบ้านคุดกอก ตำบลแหใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

บ้านคุดกอก เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก เนื้อที่ 800 ไร่ ก่อตั้งขึ้นประมาณ 150 ปีโดยมีกลุ่มผู้เริ่มก่อตั้งคือ นายคำมะโฮง นายหา บุตรมูล นายสุด สีทน นายทุน สีทวงษาที่ได้ นำพาประชาชนอพยพโยกย้ายมาจากบ้านวังบัว อำเภอกันทรวิชัย บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีดินมะกอกเกิดขึ้นมากมายและลักษณะการเกิดและเจริญเติบโตของดินมะกอกนั้นชาวบ้านเรียกว่าคุดหรือคูด ดังนั้นชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านคุดกอก”

สภาพทั่วไป บ้านคุดกอก ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่ม ทำให้เกิดน้ำท่วมเกือบทุกปี ต่อมาทางการได้มีการจัดทำระบบชลประทานขึ้น ทำให้สภาพที่อยู่อาศัยของชาวบ้านมีความสะดวกสบายมากขึ้น

สภาพสังคมของบ้านคุดกอก ในอดีตบ้านคุดกอกเป็นชุมชนที่มีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและมีความเห็นใจผู้ที่ด้อยโอกาสกว่า ชาวบ้านรักความสงบไม่ก้าวร้าว ไม่ชอบการขัดแย้ง ไม่ชอบความรุนแรง มีความเชื่อถือต่อผู้นำหมู่บ้านและผู้อาวุโสใน

หมู่บ้าน ในปัจจุบันวัยแรงงานของหมู่บ้านส่วนมากได้เดินทางไปทำงานต่างถิ่น ที่ลูกหลานของตนอยู่กับตายายหรือบุคคลอื่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ เยาวชนขาดความอบอุ่น มีปัญหาเรื่องยาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนมากขึ้น มีปัญหาการทะเลาะวิวาทโดยเฉพาะในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และเยาวชนไม่เคารพยำเกรงผู้นำและผู้อาวุโสเช่นในอดีต

สภาพเศรษฐกิจ ชาวบ้านส่วนมากมีอาชีพหลักคือ การทำนาข้าว โดยอาศัยน้ำจากชลประทาน และมีอาชีพเสริมคือ การเพาะพันธุ์ลูกปลาและการทอเสื่อกกซึ่งนับเป็นอาชีพเสริมที่ทำรายได้ดีพอสมควร ชาวบ้านส่วนมากมีความเป็นอยู่เรียบง่าย ยกเว้น หากแต่เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้จะมีเงินเพียงน้อยนิด แต่ชาวบ้านจะนำเงินนั้นไปทำบุญและบริจาคถึงแม้ว่าจะไม่มีเงินเพื่อยังชีพก็ยินดีที่จะทำเช่นนั้น

(5) บรืบทบ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

บ้านโนนสำราญ ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2485 หรือประมาณ 65 ปีมาแล้ว โดยผู้เฒ่าผู้แก่ก่อตั้งคือ พ่อกระจำ ไม่ปรากฏนามสกุล ซึ่งมีได้อพยพมาจากที่อื่นแต่อย่างใด ที่มาของชื่อบ้านโนนสำราญนั้น ได้มาจากความอุดมสมบูรณ์ และชาวบ้านมีความรักสามัคคี เกื้อกูลกัน มีความสุข จึงได้พร้อมใจกันเรียกชุมชนของตนว่า บ้านโนนสำราญ

สภาพทั่วไป บ้านโนนสำราญเป็นชุมชนขนาด 120 หลังคาเรือน มีประชากรรวมทั้งหมด 680 คน มีแหล่งน้ำเพื่อการบริโภคและเพื่อการเกษตรคือ หนองน้ำขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน

เนื่องจากหมู่บ้านโนนสำราญเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ค่อนข้างห่างไกล เข้าถึงได้ยาก จึงไม่มีบุคคลแปลกหน้าผ่านสัญจรมา และนานๆ ครั้งชาวบ้านจึงจะเดินทางเข้าในตัวจังหวัด การดำรงชีวิตจึงอาศัยการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในหมู่บ้าน การซื้อสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันจะซื้อจากร้านค้าประจำหมู่บ้าน และจากสหกรณ์ร้านค้าของหมู่บ้าน

สภาพทางสังคม ชาวบ้านโนนสำราญมีความรักใคร่สามัคคี โดยมีบุคคลสำคัญที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือคือ พ่อจันทรา หัตริ และพ่ออ่อนยา สันตะโน ซึ่งบุคคลทั้งสองจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและเป็นผู้นำพิธีกรรม เช่น การสะเดาะเคราะห์ ดูฤกษ์ยาม บายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น การดำเนินกิจกรรมใดๆ ในชุมชนจะเริ่มต้นที่การมีส่วนร่วมของชาวบ้านเสมอ โดยชาวบ้านจะเข้าร่วมประชุมที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน และเมื่อได้ข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ก็จะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไป

ชุมชนบ้านโนนสำราญยังเป็นชุมชนที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม มีการนำภูมิปัญญาในอดีตมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การนำสมุนไพรมาใช้เป็นยารักษาโรค เป็นต้น

สภาพทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านโนนสำราญมีความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน มีอาชีพหลักคือการทำนา ส่วนอาชีพเสริมคือ การทอผ้าไหม จักสาน

(6) บริบทบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

บ้านน้ำเกลี้ยง ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2401 หรือเมื่อประมาณ 150 ปีมาแล้วโดยประชาชนกลุ่มแรกได้อพยพมาจากบ้านนาข่าเนื่องจากหมู่บ้านเดิมเกิดโรคระบาดท้องร่วงอย่างรุนแรง นายเชียงคำและนางแพงศรี หารี พร้อมด้วยนายเสาร์ เทาดี จึงเป็นผู้นำพาผู้คนมาอาศัยอยู่เนื่องจากเห็นว่าบริเวณแห่งนี้ซึ่งแต่เดิมนั้นเรียกกันว่า “โลกน้ำเกลี้ยง” เป็นที่ที่มีทำเลดีเหมาะสมแก่การเพาะปลูกเพราะมีหนองจี่เห็น อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านซึ่งทำให้มีน้ำใช้บริโภคตลอดทั้งปี และได้นำชื่อโลกเป็นชื่อหมู่บ้าน ส่วนหนองจี่เห็นในปัจจุบันได้ต้นเงินกลายเป็นที่นา

ต่อมามีผู้คนอพยพมาอยู่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงแยกออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ บ้านน้ำเกลี้ยงและบ้านเวียงชัย อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั้ง 2 หมู่บ้านถือว่าตนเป็นหมู่บ้านเดียวกัน ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน และมีการพัฒนาชุมชนร่วมกัน จึงทำให้เกิดเป็นชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย ขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไป บ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย เป็นชุมชนขนาด 139 หลังคาเรือน ตั้งอยู่บนที่ดอน มีแหล่งน้ำคือลำห้วย และมีการขุดสระเพื่อการเกษตร ประชาชนยังนับถือความเชื่อโบราณดั้งเดิม คือ ผีดอนปู่ตา ศาลพระภูมิ และมีปราชญ์ชาวบ้านที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ คือ พ่อใหญ่จ้ำ ซึ่งมีบทบาทในการพยากรณ์ดิน ฟ้า อากาศ ในการทำการเกษตร

สภาพสังคม บ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย เป็นชุมชนที่มีความรักใคร่ปรองดอง มีการเกื้อกูล เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด และชาวบ้านให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ชาวบ้านใส่ใจในการพัฒนาหมู่บ้านมาก

สภาพเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการทำนาข้าว และมีอาชีพเสริมคือการผลิตชาใบหม่อน ผลิตกล้วยอบน้ำผึ้ง และเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ

4.3.2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน 6 กลุ่ม มีดังนี้

1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

แต่เดิมนั้นชาวบ้านโนนเมือง ตำบลยางท่าแจ้ง ทอผ้าฝ้ายเพื่อใช้ใน ชีวิตประจำวันและ เพื่อเป็นอาชีพเสริม โดยใช้เวลาว่างหลังฤดูทำนา แต่เนื่องจากตลาดย สีสัน ตลอดจนเนื้อของฝ้ายที่ชาวบ้านหาซื้อจากจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบนั้นขาด ความเหนียวและทน จึงไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร จนกระทั่งนางเยาวรัตน์ ศรีละออง สมาชิก หนึ่งในชุมชนได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย จากศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาค5 จังหวัดขอนแก่น และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจและเกิดแนวคิด ในการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อร่วมกันผลิตผ้าฝ้ายทอมือและผ้าฝ้ายแปรรูป โดยแบ่งหน้าที่ในการผลิต เป็น 2 แผนก คือแผนกทอผ้าและแผนกเย็บผ้า และมีการจัดจำหน่ายไปตามร้านค้าที่นางเยาวรัตน์ ติดต่อเอาไว้ และตามร้านค้าทั่วไป ต่อมาเมื่อมีการสั่งผลิตภัณฑ์มากขึ้นทำให้เกิดรายได้ที่มากขึ้น ด้วย สมาชิกจึงได้จัดตั้งกลุ่มถาวรขึ้น เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2544 มีการระดมทุนจากสมาชิก หุ่นละ 10 บาท สมาชิก 1 คนสามารถถือหุ้นได้ 5-50 หุ้น ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 80 คนโดยมีนาง ยาวรัตน์ ศรีละออง เป็นประธานกลุ่มและมีหน้าที่ส่งเสริมการตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ ซึ่งในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง ตำบลยางท่าแจ้ง เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและผ้าฝ้ายแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทเครื่องใช้ และเครื่องประดับตกแต่ง คุณลักษณะสำคัญของผ้าฝ้ายและผ้าฝ้ายแปรรูปบ้านโนนเมือง ตำบลยาง ท่าแจ้ง คือ เป็นผ้าฝ้ายทอมือที่กลุ่มผู้ผลิตได้ทอเป็นผืนแล้วนำมาแปรรูปเป็นเครื่องใช้หลายรูปแบบ เช่น ผ้าม่าน ผ้าคลุมเตียง ผ้าปูโต๊ะ ปลอกหมอน ปลอกหมอนรวมไส้ ฯลฯ ในด้านสีสันทันกลุ่ม ผู้ผลิตมีการพัฒนาสีสันทันให้เป็นที่ต้องการของท้องตลาดมากขึ้น ซึ่งเดิมนั้นสีสันทันจะมีความสดและเข้ม ต่อมากลุ่มได้ใช้คำแนะนำจากลูกค้าเป็นแนวทางในการพัฒนาสีสันทันให้มีความอ่อนโยนมากขึ้น โดย เน้นสีในโทนอ่อนและสีที่เป็นธรรมชาติ อาทิ เขียวอ่อน น้ำตาล เหลือง น้ำเงิน แดงเข้ม เป็นต้น

ในด้านลวดลายนั้น ได้มีการพัฒนาจากเดิมซึ่งเน้นลายซึ่งเป็นสีพื้นและลายสก็อตเป็นหลัก ปัจจุบันมีการพัฒนาเป็นลายมัดหมี่ ซึ่งได้รับความนิยมมาก

2) กลุ่มทอเสื้อกบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

กลุ่มทอเสื้อกบ้านแพง ตำบลแพง เริ่มต้นที่แม่บ้านของชุมชนบ้านแพงมีอาชีพเสริมแทบทุกครัวเรือนหลังฤดูทำนา คือการทอเสื้อก เนื่องจากการทอเสื้อกเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ถ่ายทอดกันมาแต่ครั้งโบราณ และชุมชนบ้านแพงมีน้ำใช้ตลอดฤดูกาลเหมาะแก่การปลูก ต้นกกที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ทั้งปี การทอเสื้อกในแต่ละครัวเรือนนั้นจะเป็นผลผลิตที่ต่างคนต่างทำและมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่าย การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลางจะเป็น ผู้กำหนดทำให้ผลิตภัณฑ์เสื้อกที่แต่ละครัวเรือนผลิตขึ้นนั้นได้ราคาไม่เท่ากัน และมีราคาที่ไม่เป็นธรรม ต่อมาจึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อนำผลผลิตมารวมกัน มีการกำหนดราคาที่เป็นราคากลาง และมีชื่อกลุ่มว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพง โดยมีนางอุดม พินหอม ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม มีการรวมกลุ่มโดยระดมเงินทุนคนละ 100 บาท มีการปันผลให้กับสมาชิกตามผลกำไรที่ได้ปีละครั้ง

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

เสื้อกของชุมชนบ้านแพงในอดีตมีลักษณะเป็นเสื้อทอฝืนที่ไม่มีการพัฒนาในด้านผลิตภัณฑ์มากนัก ลวดลายที่ใช้มักนำมาจากลายผ้าถุงที่ชาวบ้านทอใส่กันทั่วไป สีสันทึบใช้มักจะเน้นไปที่สีเขียว น้ำเงิน แดง เหลือง และขาว เนื่องจากเป็นสีสันทึบที่ผู้ผลิตสังเกตว่าขายได้มากกว่าสีอื่นๆ ต่อมาเมื่อภาครัฐและเอกชนได้เข้ามาแนะนำส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มจึงนำความรู้ที่นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณะใหม่ทั้งรูปทรงและสีสันทึบให้เป็นที่สากลและทันสมัยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีการแปรรูปจากเสื้อทอฝืนไปสู่รูปแบบอื่นๆ เช่น เสื้อกระเป๋ กลองกระดาดทิวชู เบาะรองนั่ง เบาะนั่งสมาธิ หมอนอิง เสื่อนอนเพื่อสุขภาพ ที่รองแก้ว ที่รองจาน ฯลฯ เป็นต้น และมีการพัฒนาการในการใช้สีให้มีความใกล้เคียงกับสีธรรมชาติ เช่น เขียวอ่อน สีนํ้าตาล สีแดงเข้ม ฯลฯ ส่วนในด้านผลิตภัณฑ์ที่เป็นเสื้อทอฝืนได้มีการปรับปรุงพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีความสะดวกต่อการใช้สอยได้สะดวกของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และในด้านลวดลายนั้นยังคงนำลวดลายจากผ้าไหม อาทิ ลายมัดหมี่ เป็นต้น

ปัจจุบันเสื้อกบตันแพงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกัน โดยทั่วไปทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ กลุ่มผู้ผลิตมีการเลือกสรรวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ

3) กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา รวมกลุ่มกันครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยใช้ศาลาบำเพ็ญกุศลวัดศรีเวฬุวัน บ้านวังไผ่ เป็นที่ทำการกลุ่มชั่วคราว มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน 18 คนและมีนายสมร มะเลิศ เป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งแต่เดิมนั้นนายสมร ได้เดินทางไปทำงานต่างถิ่นจนกระทั่งได้เรียนรู้และฝึกวิชาชีพในการจักสานหวายและผักตบชวา มาจากบริษัทที่ตนทำงาน จึงตัดสินใจเดินทางกลับถิ่นและชักชวนให้สมาชิกในชุมชนมารวมกลุ่มเพื่อผลิตเป็นอาชีพเสริม โดยมีนายสมรเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และฝึกสอนแก่สมาชิกกลุ่ม ในระยะเริ่มต้นนั้นสมาชิกกลุ่มจะฝึกหัดการสานหวายก่อน ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 นางบังอร มะเลิศ หนึ่งในสมาชิกกลุ่มได้ไปรับการฝึกอาชีพเพิ่มเติมจากบริษัทรับทำหวายเป็นเวลา 4 เดือน จากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดการจักสานหวายให้แก่สมาชิก ซึ่งทำให้ผลงานของกลุ่มมีความประณีตงดงามมากยิ่งขึ้น และมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 30 คน ในปีพ.ศ. 2545 กลุ่มจึงได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อจัดส่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เข้าคัดสรรในโครงการสุดยอดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดมหาสารคาม ในปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 70 คนซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชนบ้านวังไผ่ทั้งหมด และมีนางพรหม ละครมุล เป็นประธานกลุ่ม มีสถานที่ตั้งกลุ่มเป็นโรงเรือนที่จัดสร้างขึ้นถาวร แหล่งเงินทุนของกลุ่มได้มาจากการรวบรวมเงินหุ้นของสมาชิก ในลักษณะโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ทั่วไป และกลุ่มจึงได้ใช้โรงเรือนดังกล่าวเป็นที่จัดเก็บวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น เส้นหวาย ผิวหวาย ผักตบชวา เนื่องจากวัตถุดิบคือหวายซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หายากในพื้นที่กลุ่มจึงได้สั่งซื้อวัตถุดิบจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี และระยอง และบางส่วนจะนำมาจากประเทศลาว เขมร พม่า และมาเลเซีย และหวายที่ใช้ในการผลิตได้แก่หวายแดง และหายน้ำผึ้ง ส่วนผักตบชวาได้รับซื้อมาจากชาวบ้านในพื้นที่ นอกจากนี้จะเป็นแหล่งเก็บและรักษาวัตถุดิบแล้ว โรงเรือนยังเป็นแหล่งผลิตที่มีการจัดแบ่งโซนการผลิต เช่น แพนกตัมเส้นหวายและนำไปตาก แพนกตัดหวาย แพนกโครง แพนกประกอบ แพนกจักสาน แพนกเก็บตกรายละเอียด อาทิ ขัดกระดาษทราย ตัดขน ย้อมสี

แต่งสี และลงแล็กเกอร์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตนั้นจะผลิตตามใบสั่งของลูกค้า อย่างไรก็ตาม กลุ่มจะมีการผลิตสำรองไว้สำหรับลูกค้าاجرและเพื่อนำไปจัดแสดงในงานตามเทศกาลต่างๆที่ภาครัฐจัดขึ้น ในปัจจุบันภาครัฐหลายหน่วยงานได้เข้ามาให้การสนับสนุนในด้านอุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต ตลอดจนการหาช่องทางจำหน่ายให้แก่กลุ่มเนื่องจากผลผลิตของกลุ่มมีคุณภาพ มีความสวยงาม อีกทั้งการทำหัตถกรรมนั้นเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และสามารถส่งเสริมพัฒนาให้เติบโตได้ในระดับประเทศและในต่างประเทศ

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ที่ผลิตจากหวายและมีผักตบชวาเป็นส่วนประกอบ โดยกลุ่มได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นหลากหลายชนิด เช่น ชุกรับแขก ชั้นวางของ เพลนอน ตะกร้า กระเป๋า แจกัน โคมไฟ เก้าอี้นั่งสตูล ฯลฯ ซึ่งแต่ละชนิดมีหลากหลายขนาด อย่างไรก็ตาม การผลิตสินค้าประเภทหวายและผักตบชวานั้น ต้องใช้เวลาผลิตในแต่ละชิ้นค่อนข้างนาน ประกอบกับ ต้นทุนสินค้ามีราคาสูง ผลิตภัณฑ์หวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่จึงมีราคาขายที่ผู้บริโภคทั่วไปไม่พอใจนัก ด้วยมีความรู้สึกที่ราคาแพง อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อที่มีความเข้าใจในกระบวนการผลิตหวายและผักตบชวาจะมองว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯมีราคายุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้ซื้อ เนื่องจากกลุ่มต้องสั่งวัตถุดิบมาจากที่อื่นและกระบวนการผลิตใช้เวลานาน

4) กลุ่มทอเสื่อกกบ้านคุยกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสัมพีนัย จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

หมู่บ้านคุยกอก ตำบลแห่ใต้ เป็นชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ทำนาข้าว เมื่อเสร็จฤดูทำนาจะทอผ้าและทอเสื่อกกไว้ใช้ในครอบครัวผลผลิตที่เหลือใช้จะนำแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าอื่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และซื้อขายกันเองในท้องถิ่น เนื่องจากการทอเสื่อกกในอดีตนั้นเป็นการทอเพื่อไว้ใช้เองเป็นส่วนใหญ่ดังกล่าวจึงทำให้ผลผลิตที่ได้เป็นผลผลิตที่ไม่มีความสวยงามและไม่มีการพัฒนา เช่น ไม่มีลวดลาย ไม่มีสีสันทัน และไม่มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ต่อมาชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้พบเห็นหมู่บ้านใกล้เคียงนำเอาต้นกกมาทอเป็นเสื่อที่มีความสวยงามด้วยลวดลายต่างๆ และสามารถขายทำให้เกิดรายได้ดี สามารถทำเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครัวเรือนและชุมชน จึงมีความสนใจและปรึกษาหารือกัน และด้วยเหตุที่ชุมชนแห่งนี้มีต้นกก หรือ ไหล (เป็นภาษาเรียกในท้องถิ่น

อีสาน) ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติเป็นจำนวนมาก อีกทั้งต้นกกยังมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ความเหนียวและมีผิวมันวาว จึงได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มผลิตเสื่อกกเพื่อเป็นอาชีพเสริม เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2546 ต่อมากลุ่มได้ส่งสมาชิกกลุ่มเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยมีศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค 5 จังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานถ่ายทอดความรู้ และเมื่อครั้งเริ่มต้นในการผลิตนั้นกลุ่มได้เริ่มต้นที่การทอเสื่อกกเป็นผืนแล้วนำมาแปรรูปเป็นกระเป๋าถือสำหรับสตรี ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้พัฒนาให้มีความสวยงาม มีรูปแบบที่หลากหลาย ทำการผลิตโดยแรงงานในท้องถิ่น โดยมีทุนเริ่มต้นในการผลิต 7,000 บาท จากการระดมหุ้นของสมาชิก หุ้นละ 100 บาท ซึ่งสมาชิก 1 คนสามารถถือหุ้นได้ไม่เกิน 5 หุ้น มีนางทองคำ คุ่มตะบุตรทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มและมีคณะกรรมการดำเนินงานทั้งสิ้น 15 คน

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์เสื่อกกทอผืนและกระเป๋าเสื่อกก ของกลุ่มทอเสื่อกกบ้านคูกอก ตำบลแห่ใต้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีกอกเป็นวัตถุดิบหลักและมีส่วนประกอบอื่นที่ใช้ในการผลิต เช่น เชือกไนลอน สมาชิกกลุ่มฯแต่ละคนสามารถทำการผลิตผลิตภัณฑ์ได้ประมาณ 1 ชิ้นต่อสัปดาห์ เนื่องจากเป็นงานหัตถกรรมที่ไม่มีเครื่องทุ่นแรง และสมาชิกจะใช้เวลาว่างหลังจากเสร็จภารกิจของตนในแต่ละวัน ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯได้พัฒนารูปแบบหลากหลาย นอกเหนือจากเสื่อทอผืน เช่น กระเป๋าสตรี กระเป๋าเอกสาร กระเป๋าใส่ขวดไวน์ กระเป๋าโทรศัพท์มือถือ กล่องใส่เครื่องเขียน ตะกร้า ถาดผลไม้ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้นเหล่านี้ได้มาจากการศึกษาดูงานนอกชุมชน ซึ่งในระยะเริ่มต้น กลุ่มฯได้ศึกษาดูงานการผลิต ณ กลุ่มทอเสื่อกกบ้านแพง นอกจากนี้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ยังได้มาจากแนวคิดของสมาชิกที่นำเสนอความคิดในที่ประชุมกลุ่ม เมื่อที่ประชุมเห็นชอบจะมีการทดลองทำเป็นตัวแบบหรือพิมพ์ขึ้น หลังจากนั้นจึงนำมาถ่ายทอดวิธีการผลิตนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆต่อไป

จะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์เสื่อกกและเสื่อกกแปรรูปของกลุ่มทอเสื่อกกบ้านคูกอก ตำบลแห่ใต้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ผลิตเองทุกขั้นตอน ซึ่งไม่มีขั้นตอนใดกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัจจุบันกลุ่มได้นำผลผลิตออกจำหน่ายเองภายใต้ชื่อกลุ่ม แต่ในบางส่วนกลุ่มจะเป็นแหล่งผลิตสินค้าให้แก่กลุ่มทอ เสื่อกกบ้านแพง เนื่องจากเป็นช่องทางที่ทำให้กลุ่มได้มีการกระจายผลผลิต และเกิดรายได้ที่รวดเร็วกว่าการออกจำหน่ายเอง

5) กลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

ชุมชนบ้านโนนสำราญเป็นชุมชนที่ประชากรมีอาชีพหลักคือการทำนาข้าว และเมื่อว่างจากฤดูทำนาจะทอผ้าไหมและผ้าฝ้ายไว้ใช้เอง บางส่วนจะนำไปแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าในการอุปโภคบริโภค ต่อมาเมื่อภาครัฐได้แนะนำให้รวมกลุ่มกันเพื่อนำผลผลิตของกลุ่มเข้าคัดสรรในโครงการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดมหาสารคาม จึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้น โดยปัจจุบันมีนางดอกไม้ ชันแจ็ด ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่งมีการลงหุ้นๆละ 100 บาท แต่ไม่ร่วมในกระบวนการผลิต แต่จะคอยรับการปันผลกำไรเมื่อสิ้นปี ลักษณะที่สอง มีการลงหุ้นและมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต สำหรับสมาชิกในลักษณะที่สองนี้จะได้รับเงินปันผลและได้รับค่าแรงในการผลิต การจ่ายค่าแรงเป็นลักษณะใครทำมากได้มาก และพบว่า การปันผลที่สมาชิกได้รับเมื่อ ปลายปี 2548 สมาชิกได้รับเงินปันผลกำไร เป็นเงิน 200 บาท เท่านั้น

ผลผลิตของกลุ่ม มีความสวยงามจากความสามารถของผู้ผลิตที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและเป็นความชำนาญมาแต่ครั้งอดีต ผลผลิตที่ได้รับความนิยมของกลุ่ม ๆ คือ ผ้าไหมลายข้าวสารซึ่งเป็นลายโบราณของอีสาน รวมทั้งกลุ่มได้มีการพัฒนาลายอื่นๆขึ้นมาอย่างสวยงาม และด้วยความประณีต คือ ลายเกล็ดเต่า และลายต้นฉัตร ต่อมาเมื่อจังหวัดมหาสารคามได้กำหนดลายสร้อยดอกหมากเป็นลายผ้าไหมของจังหวัด กลุ่มจึงได้พัฒนาผ้าไหมของกลุ่มให้มีลายดอกหมากเป็นลายประจำของกลุ่มด้วยเช่นกัน

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย เป็นผ้าไหมทอฝืน ที่มีหลากหลายรูปแบบเช่น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมสีพื้น ผ้าไหมพื้นเมือง เป็นผ้าไหมที่มีความประณีตด้วยฝีมือการทอผ้าของสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญ ผลผลิตจะผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้าประจำซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการ และ พ่อค้าคนกลาง และโดยส่วนมากกลุ่มๆจะเป็นแหล่งผลิตสินค้าให้แก่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่นๆซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะนำผลผลิตของกลุ่มๆทอผ้าบ้านโนนสำราญไปตีตราและจัดจำหน่ายภายใต้ชื่อกลุ่มของตน ซึ่งกลุ่มก็มีความพอใจที่จะทำเช่นนั้นด้วยมีมุมมองว่า จะเป็นหนทางช่วยให้เกิดรายได้ และสามารถขายสินค้าได้ง่ายกว่าขายเอง ดังคำกล่าวที่บอกมาในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ว่า

“...तोให้เขา เขาก็เอาไปตั้งชื่อของเขามีหลายกลุ่มมาจ้าง บางกลุ่มไม่จ้าง เอาของเราไปติดชื่อกลุ่มเจ้าของ พอขายได้ก็เอาเปอร์เซ็นต์มาให้...”

“...ไม่ว่าเขาหรือเราขายเองก็ขายไม่ได้ราคาอย่างเขา...”

“...ก็ดีเหมือนกัน มันขายยาก ไม่รู้จะขายที่ไหน เขาขายให้เราก็ได้เงิน เขาขายเก่งกว่าเรา...”

“...บมีผู้ขาย มีแต่ผู้ซื้อ(ผลิต)...ให้ออกไปบ่อยากไป เพื่อนว่ามันยาก..”

“ให้บางคนไปขาย พวกอยู่ทางนี้ก็ไม่ไว้ใจ กลัวโกงกัน ...” ฯลฯ

6) กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมอนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม

(1) ที่มาของกลุ่มผลิตภัณฑ์

ชุมชนน้ำเกลี้ยงและชุมชนเวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอลำปาง เป็นชุมชนที่มีการ ทำนาข้าวเป็นอาชีพหลัก และหลังฤดูการทำนาจะมีการทอผ้าและปลูกหมอนเลี้ยงไหมกันมาก เพื่อใช้ใบหมอนเป็นอาหารของตัวอ่อนของไหม พื้นที่ชุมชนบ้านน้ำเกลี้ยงและชุมชนเวียงชัย มีภูมิอากาศเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของตัวหมอนไหม ดังนั้นเมื่อภาครัฐฝ่ายเคหะกิจได้ดำเนินการสำรวจและส่งเสริมการทำอาชีพ จึงส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยนำสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์และพัฒนาสู่ธุรกิจชุมชน จะช่วยสร้างอาชีพเสริมและขยายไปสู่อุตสาหกรรมชุมชนได้ ต่อมาเมื่อกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมได้นำความรู้เรื่องการผลิตชาใบหมอนมาถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน จึงมีกลุ่มแม่บ้านที่สนใจจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตชาใบหมอนขึ้น และประกอบเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตน โดยมีการระดมทุนจากสมาชิกจำนวน 3,000 บาท และการสนับสนุนเงินทุนจากโครงการมิยาซาวา เพื่อซื้ออุปกรณ์การผลิต

กลุ่มผลิตภัณฑ์ชาใบหมอนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัยจึงจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2543 โดยมีนางรังสี เทียมมาลา เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกผู้ถือหุ้นทั้งหมด 47 หุ้น ๆละ 50 บาท และมีสมาชิกฝ่ายผลิต จำนวน 16 คน และต่อมาเมื่อส่วนประชาคมการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มจึงได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่ม และในปัจจุบันได้จดทะเบียนในชื่อ กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหมอนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย โดยมีนาง ดาหวัน บุญคำ เป็นประธานกลุ่ม

(2) คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์

ชาใบหม่อนเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าในการบำรุงร่างกายเพราะใบหม่อนมีคุณสมบัติพิเศษในการบำรุงสุขภาพที่ประกอบด้วยวิตามินอี ดี ซี และสารอาหารจำพวกโปรตีน ผลงานวิจัยระบุว่า ชาใบหม่อนมีสรรพคุณในการลดน้ำตาลในเลือด ขยายผนังหลอดเลือด และระบายได้ดี อย่างไรก็ตามไม่ควรดื่มชาใบหม่อนเกินวันละ 4-5 ถ้วย

ผลิตภัณฑ์ชาใบหม่อนของกลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลี้ยง-เวียงชัย ตำบลนาข่า เป็นผลิตภัณฑ์ใบชาบรรจุกล่อง ได้รับการรับรองมาตรฐานจากอย. มีกระบวนการผลิตที่สะอาด และถูกต้องตามหลัก GHP (Good Hygiene Practice) หรือหลักปฏิบัติด้านสุขลักษณะดีในการผลิตอาหาร

4.3.3 ผลการประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่มผลิตภัณฑ์

1) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการรายด้านและโดยรวม ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินการบริหารจัดการของกลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

การบริหารจัดการรายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	91.6	ดีมาก หรือ พร้อมสู่สากล
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	62.3	ดี
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	85.0	ดีมาก
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	82.3	ดีมาก
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ)	62.5	ดี
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	75.8	ดี

จากตาราง 3 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของกลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า กลุ่มผ้าฝ้ายบ้านโนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกในระดับสูงสุด(ร้อยละ 91.6) รองลงมาได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการในด้านการผลิต(ร้อยละ85.0) และด้านการจัดทำบัญชีและการเงิน(ร้อยละ82.3) ตามลำดับ และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการในด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (ร้อยละ62.3) และผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ดี (ร้อยละ 75.8) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พร้อมพัฒนา

2) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มทอเสื้อกบบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการรายด้านและโดยรวม ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มทอเสื้อกบบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

รายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	75.0	ดี
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	82.1	ดีมาก
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	75.0	ดี
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	66.6	ดี
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนผู้ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ)	66.6	ดี
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	75.0	ดี

จากตาราง 4 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของกลุ่มทอเสื่อกกบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมายในระดับสูงสุด(ร้อยละ 82.1) รองลงมาได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (ร้อยละ 75.0)และในด้านการผลิต(ร้อยละ 75.0) และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการในด้านการจัดทำบัญชีและการเงิน(ร้อยละ 66.6)และในด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน(ร้อยละ 66.6) และผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มทอเสื่อกกบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ดี (ร้อยละ 75.0) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พร้อมพัฒนา

3) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของ กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการรายด้านและโดยรวม ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของ กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

รายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	58.3	ปานกลาง
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	64.2	ดี
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	80.0	ดีมาก
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	58.3	ปานกลาง
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ)	66.6	ดี
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	65.0	ดี

จากตาราง 5 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของ กลุ่มห้วยและ ผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการ บริหารจัดการในด้านการผลิตในระดับสูงสุด(ร้อยละ 80.0) รองลงมาได้แก่ ศักยภาพการบริหาร จัดการในด้านการปรับปรุงธุรกิจสู่ความยั่งยืน(ร้อยละ 66.6) และในด้านการตลาดและลูกค้า เป้าหมาย(ร้อยละ 64.2) และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการใน ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก(ร้อยละ 58.3) และในด้านการจัดทำบัญชี (ร้อยละ 58.3) และ ผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มห้วยและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ดี (ร้อยละ 65.0) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พร้อมพัฒนา

4) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของกลุ่มทอเสื่อกกบ้านคุยกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการราย ด้านและโดยรวม ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการ ของ กลุ่มทอเสื่อกกบ้านคุยกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

รายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	58.3	ปานกลาง
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	57.1	ปานกลาง
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	61.0	ดี
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	52.6	ปานกลาง
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ)	75.0	ดี
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	61.6	ดี

จากตาราง 6 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของกลุ่มทอเสื้อกบบ้านคูกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการ ในด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืนในระดับสูงสุด(ร้อยละ 75.0) รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการในด้านการผลิต (ร้อยละ61.0)และในด้านบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก(ร้อยละ58.3) ตามลำดับ และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการในด้านการจัดทำบัญชี(ร้อยละ 52.6) และผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มทอเสื้อกบบ้านคูกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ดี (ร้อยละ 61.6) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พร้อมพัฒนา

5) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของ กลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการ รายด้านและโดยรวม ดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการ ของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

รายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	66.6	ดี
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	53.5	ปานกลาง
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	70.0	ดี
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	63.8	ดี
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ)	54.1	ปานกลาง
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	60.8	ปานกลาง

จากตาราง 7 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในด้านการผลิตในระดับสูงสุด(ร้อยละ 70.0) รองลงมาได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก(ร้อยละ 66.6) และในด้านการจัดทำบัญชีและการเงิน(ร้อยละ 63.8) ตามลำดับ และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการในด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมาย(ร้อยละ 53.5) และผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ปานกลาง(ร้อยละ 60.8) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พออยู่ได้

6) ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของ กลุ่มประชาชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีผลการศึกษาศักยภาพการบริหารจัดการรายด้านและโดยรวม ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการ ของ กลุ่มประชาชนผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในรายด้านและโดยรวม

รายด้าน	คะแนนที่ได้ (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	91.6	ดีมาก
ด้านที่ 2 การตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (การวางแผนและการจัดการด้านการตลาด)	67.8	ดี
ด้านที่ 3 การผลิต (การผลิตสินค้าและการจัดการด้านวัตถุดิบ)	75.0	ดี
ด้านที่ 4 การจัดทำบัญชีและการเงิน (โครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม)	86.1	ดีมาก
ด้านที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (การพัฒนาสมาชิกให้มีการเรียนรู้ในด้านต่างๆ)	66.6	ดี
ศักยภาพในการบริหารจัดการโดยรวม	76.6	ดี

จากตาราง 8 ผลประเมินการบริหารจัดการรายด้านของ กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกในระดับสูงสุด(ร้อยละ91.6) รองลงมาได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการในด้านการจัดทำบัญชีและการเงิน (ร้อยละ86.1)และในด้านการผลิต(ร้อยละ75.0) ตามลำดับ และระดับศักยภาพต่ำสุดในการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารจัดการในด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน (ร้อยละ66.6) และผลประเมินการบริหารจัดการโดยรวม พบว่า กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับศักยภาพในการบริหารจัดการในระดับ ดี (ร้อยละ 76.6) หรืออยู่ในระดับศักยภาพ พร้อมพัฒนา

ตาราง 9 ผลการประเมินศักยภาพในการบริหารจัดการในด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมาย ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน	คะแนนการประเมินศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมาย (ร้อยละ)	ระดับศักยภาพ
กลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้านโนนเมือง	62.3	พร้อมพัฒนา
กลุ่มทอเสื่อกกบ้านแพง	82.1	พร้อมสู่สากล
กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่	64.2	พร้อมพัฒนา
กลุ่มทอเสื่อกกบ้านคุยกอก	57.1	พออยู่ได้
กลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ	53.5	พออยู่ได้
กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย	67.8	พร้อมพัฒนา

จากตาราง 9 พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมายในระดับพร้อมสู่สากล ได้แก่ กลุ่มทอเสื่อกกบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ร้อยละ 82.1) กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมายในระดับพร้อมพัฒนา โดยเรียงตามลำดับ

คะแนนได้แก่ กลุ่มประชาคมผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหม่อนบ้านน้ำเกลือ-เวียงชัย ตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุม(ร้อยละ67.8) กลุ่มหวายและผักตบชวาบ้านวังไผ่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง (ร้อยละ64.2) และกลุ่มผ้าฝ้ายและแปรรูปบ้าน โนนเมือง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม(ร้อยละ 62.3) ตามลำดับ ส่วนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าเป้าหมายในระดับพออยู่ได้ โดยเรียงลำดับตามคะแนน ได้แก่ กลุ่มทอเสื่อ กกบ้านคุยกอก ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย(ร้อยละ 57.1) และกลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนสำราญ ตำบลบ้านหวาย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม(ร้อยละ53.5) ตามลำดับ

4.3.4 ผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 3)

การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 54 คน และจากการสนทนากลุ่มจำนวน 6 ครั้ง ผลการศึกษามีดังนี้

1) ข้อมูลภูมิหลังกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 10 ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลภูมิหลัง	จำนวน (คน) / N = 54	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	7	12.9
หญิง	47	87.1
1. อายุ		
20-29 ปี	4	7.4
30-39 ปี	10	18.5
40-49 ปี	28	51.8
50 ปีขึ้นไป	12	22.2
2. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	45	83.3
ประถมศึกษาตอนปลาย	3	5.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	11.1
3. อาชีพหลัก		
ทำนา	54	100.0

ตาราง 10 ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน (ร้อยละ 12.9) และเพศหญิง จำนวน 47 คน (ร้อยละ 87.1) มีกลุ่มอายุระหว่าง 40-49 ปี เป็นจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 51.8) รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 50 ปี (ร้อยละ 22.2) และ กลุ่มอายุระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 18.5) ตามลำดับ และกลุ่มอายุระหว่าง 20-29 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.4) มีระดับการศึกษา ประถมศึกษาตอนต้น เป็นจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 83.3) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 11.1) และ ประถมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 5.5) ตามลำดับ และ อาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คือ ทำนา

ตาราง 11 ข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง (ประธานกลุ่ม)

ข้อมูลภูมิหลัง	จำนวน (คน) / N=6	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	6	100.0
4. อายุ		
30-39 ปี	2	33.3
40-49 ปี	2	33.3
50 ปีขึ้นไป	2	33.3
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	4	66.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	33.3
6. อาชีพหลัก		
ทำนา	6	100.0

จากตาราง 11 พบว่า ข้อมูลภูมิหลังประธานกลุ่ม พบว่า ประธานกลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงทั้งหมด โดยมีช่วงระหว่างอายุ 30-39 ปี 40-49ปี และ 50ปี ขึ้นไป ในจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.3) มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุด (ร้อยละ 66.6) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 33.3) และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอาชีพหลักคือ การทำนา

2) ผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์

การศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาและประมวลเป็นข้อสรุปผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นดัง ภาพ 20 ต่อไปนี้

การเรียนรู้	ที่มาของการเรียนรู้
1. ลักษณะการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. สืบเนื่องจากการค้าขายของร้านค้าทั่วไป 2. สืบเนื่องจากการค้าขายของครอบครัว และเพื่อนบ้าน 3. การสอนหรือคำบอกเล่าในครอบครัว 4. การสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้ในกลุ่ม 5. ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง 6. การฝึกอบรม
2. แหล่งการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครอบครัว 2. เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมกลุ่มอาชีพ 3. ปรชชานกลุ่ม 4. วิทยากรเครือข่าย 5. วิทยากรจากสถาบันการศึกษา 6. วิทยากรจากหน่วยงานพัฒนา
3. ปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง 2. มีโอกาสเข้าฝึกอบรม 3. ได้ลงทำตามผู้อื่น 4. เป้าหมายของกลุ่ม

ภาพ 20 ลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากภาพ 20 ผลการศึกษาลักษณะการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ลักษณะการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่ม

ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีที่มาโดยเรียงตามลำดับประสบการณ์ คือ ได้เรียนรู้จากการสังเกตการค้าขายของร้านค้าทั่วไป ได้เรียนรู้จากการสังเกตการค้าขายของครอบครัว และของเพื่อนบ้าน ได้เรียนรู้มาจากคำสอนหรือคำบอกเล่าเรื่องในครอบครัว ได้เรียนรู้จากการสนทนาแลกเปลี่ยนในกลุ่มอาชีพที่ตนเป็นสมาชิก ได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกในการค้าขายด้วยตนเอง และได้เรียนรู้จากการฝึกอบรม

แหล่งเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า แหล่งการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเรียงลำดับจากประสบการณ์ คือ เรียนรู้จากครอบครัว เรียนรู้จากเพื่อนบ้าน เรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่มอาชีพ เรียนรู้จากประธานกลุ่ม เรียนรู้จากวิทยากรเครือข่าย เรียนรู้จากวิทยากรในสถาบันการศึกษา และเรียนรู้จากวิทยากรในหน่วยงานพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชน

ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ทางการตลาด คือ การได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง การมีโอกาสเข้าฝึกอบรม การได้ลองทำตามผู้อื่น เป้าหมายในการเพิ่มยอดขายสินค้าของกลุ่ม

3) ผลการศึกษาความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

การศึกษาความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาและประมวลเป็นข้อสรุปผลการศึกษาความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน แสดงให้เห็นดังภาพ 21

ลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ทางการตลาด	ลำดับความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาด
ด้านเนื้อหาความรู้	ด้านเนื้อหาความรู้
1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์	1. ช่องทางการจำหน่าย
2. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์
	3. การส่งเสริมการขาย
	4. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์
	5. ลูกค้ำ
	6. การตั้งราคา

ลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ทางการตลาด	ลำดับความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาด
<p>ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรจากสถาบันการศึกษา 2. วิทยากรภาคเอกชน 3. วิทยากรจากหน่วยงานพัฒนาภาครัฐ 	<p>ด้านผู้ถ่ายทอดความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรจากสถาบันการศึกษา 2. วิทยากรเครือข่าย 3. วิทยากรจากหน่วยงานพัฒนา
<p>ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เอกสารประกอบการบรรยาย 2. ผลิตรายการจริงของผู้เรียน 	<p>ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผลิตรายการจริงของผู้เรียน 2. ผลิตรายการชุมชนของกลุ่มอื่นๆ 3. เอกสารประกอบการสอน
<p>ด้านกิจกรรมการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การบรรยาย 2. การศึกษาดูงาน 3. การฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน 4. การนำเสนอผลงาน 	<p>ด้านกิจกรรมการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน 2. การศึกษาดูงาน 3. การบรรยาย 4. ศึกษาตัวอย่าง
<p>สถานที่ในการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. โรงแรม รีสอร์ท 2. ห้องประชุมในหน่วยงาน 3. ห้องประชุมในสถาบันการศึกษา 4. ในชุมชน 	<p>สถานที่ในการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในชุมชน 2. โรงแรม รีสอร์ท 3. ห้องประชุมในหน่วยงานต่างๆ
<p>จำนวนวันในการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2 วัน 2. 1 วัน 3. 3 วัน 	<p>จำนวนวันในการเรียนรู้</p> <p>1-2 วัน</p>

ภาพ 21 ประสบการณ์และความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

จากภาพ 21 ผลการศึกษาประสบการณ์และความต้องการการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านเนื้อหาความรู้ ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ด้านผู้

ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรจากสถาบัน การศึกษา วิทยากรภาคเอกชน วิทยากรจากหน่วยงานพัฒนาภาครัฐ ด้านสื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ เอกสารประกอบการบรรยาย และผลิตภัณฑ์จริงของผู้เรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน และการนำเสนอผลงาน ด้านสถานที่ในการเรียนรู้ ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท ห้องประชุม ในหน่วยงาน ห้องประชุมในสถาบันการศึกษา และ

ในชุมชน ด้านจำนวนวันในการเรียนรู้ ได้แก่ 2 วัน 1 วัน และ 3 วัน ตามลำดับ

ความต้องการในการเรียนรู้ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน พบว่า ลำดับความต้องการการเรียนรู้ด้านเนื้อหาความรู้ที่ต้องการเรียนรู้ ได้แก่ ช่องทางการจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ราคาค่า การตั้งราคา ลำดับความต้องการการเรียนรู้ในด้าน ผู้ถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ วิทยากรจากสถาบันการศึกษา วิทยากรเครือข่าย และวิทยากรจากหน่วยงานพัฒนา ลำดับความต้องการในด้านสื่อประกอบการเรียนรู้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จริงของผู้เรียน ผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มอื่นๆ และเอกสารประกอบการสอน ลำดับความต้องการการเรียนรู้ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน การศึกษาดูงาน การบรรยาย และการศึกษาจากตัวอย่าง ความต้องการการเรียนรู้ในด้านสถานที่ ได้แก่ ในชุมชน โรงแรม รีสอร์ท และห้องประชุม ความต้องการเรียนรู้ในด้านจำนวนวันในการเรียนรู้ ได้แก่ 1-2 วัน

4) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดความรู้เรื่องการตลาด

ในการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการถ่ายทอดความรู้เรื่องการตลาด ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องการตลาดได้ดี คือ รูปแบบการฝึกอบรม รูปแบบกิจกรรมที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี คือ การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน สถานที่ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ ในชุมชน เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมีความสะดวก ส่วนช่วงเวลาที่ต้องการในการเรียนรู้ คือ ฤดูแล้งนอกเหนือฤดูกาลทำนา การฝึกอบรมควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยจัดพี่เลี้ยงที่ให้คำปรึกษาประจำกลุ่ม ควรมีเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่อ่านง่ายเข้าใจง่ายที่สามารถนำมาอ่านทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ในภายหลัง ไม่ควรให้ผู้เรียนใช้การเขียนและการอ่านมากเกินไป

นอกจากนี้ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนได้สะท้อนปัญหาที่เคยได้รับจากประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบการฝึกอบรมในเนื้อหาความรู้เรื่องการตลาด คือ วิทยากรมักจะบรรยาย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจยาก พูดเร็ว และไม่สามารถนำความรู้มาปฏิบัติได้เพราะยากเกินไป เวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไม่เหมาะสม แนวทางปฏิบัติที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชบุรี